

# EKONOMIA ECONOMICS

4(16) • 2011



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
Wrocław 2011

Redaktor Wydawnictwa: *Aleksandra Śliwka*  
Redaktor techniczny: *Barbara Łopusiewicz*  
Korektor: *Justyna Mroczkowska*  
Łamanie: Comp-rajt  
Projekt okładki: *Beata Dębska*

Publikacja jest dostępna na stronie [www.ibuk.pl](http://www.ibuk.pl)

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych  
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>  
oraz w The Central and Eastern European Online Library [www.ceeol.com](http://www.ceeol.com)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się  
na stronie internetowej Wydawnictwa  
[www.wydawnictwo.ue.wroc.pl](http://www.wydawnictwo.ue.wroc.pl)

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie  
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu  
Wrocław 2011

**ISSN 2080-5977** (Ekonomia)

**ISSN 1899-3192** (Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Nakład: 200 egz.

## Spis treści

Wstęp .....	9
<b>Ewa Pancer-Cybulska:</b> Społeczna odpowiedzialność terytorium w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju .....	11
<b>Sebastian Bobowski:</b> Ewolucja polityki spójności Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020 .....	29
<b>Mirosława Klamut:</b> Nowe mechanizmy realizacji spójności terytorialnej w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego do roku 2020 .....	41
<b>Grażyna Adamczyk-Łojewska:</b> Problemy konwergencji i dywergencji ekonomicznej na przykładzie krajów Unii Europejskiej, w tym Polski ....	57
<b>Urszula Markowska-Przybyła:</b> Integracja a konwergencja realna. Konwergencja regionalna w Polsce według klasycznych i alternatywnych metod badań .....	77
<b>Małgorzata Markowska, Danuta Strahl:</b> Klasyfikacja dynamiczna unijnych regionów ze względu na poziom charakterystyk innowacyjności (w zakresie INPUT) .....	97
<b>Małgorzata Markowska:</b> Klasyfikacja regionów UE ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie INPUT) .....	119
<b>Bernadeta Baran:</b> Kierunki zmian w zakresie polityki socjalnej w krajach UE	139
<b>Leszek Cybulski:</b> Realizacja unijnej polityki zatrudnienia w Polsce .....	151
<b>Joanna Jakubowska:</b> Polsko-niemiecki rynek pracy po 1 maja 2011 r. – analiza sytuacji, skutki i prognozy .....	168
<b>Agata Chlebicka:</b> Kryzys modelu multikulturalizmu – przegląd wybranych problemów rynku pracy na przykładzie Holandii .....	180
<b>Maciej Żmuda:</b> Strategia Europa 2020 jako plan rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej .....	200
<b>Artur Szmaciarski:</b> Współpraca energetyczna Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej na tle unijnej polityki energetycznej .....	211
<b>Alicja Lindert-Zyznarska:</b> Instrumenty finansowe wspierania rozwoju regionów w perspektywie finansowej 2014-2020 .....	226
<b>Jan Borowiec:</b> Polityka pieniężna w Polsce i w strefie euro – analiza porównawcza .....	238
<b>Jarosław Czaja:</b> Działania Rządu RP umożliwiające dostosowanie do zmienności kursów walut .....	254
<b>Agnieszka Tkaczyszyn:</b> Nowy kształt struktury instytucjonalnej nadzoru bankowego w Unii Europejskiej .....	272
<b>Alina Bartosiewicz:</b> Dokapitalizowanie instytucji finansowych w świetle przepisów o konkurencji Unii Europejskiej .....	288

<b>Waldemar Piotr Gil:</b> Międzynarodowa sprawozdawczość finansowa europejskim językiem biznesu .....	305
<b>Magdalena Broszkiewicz:</b> Proces konwergencji regulacji ładu korporacyjnego na rynkach kapitałowych krajów Unii Europejskiej .....	325
<b>Wawrzyniec Michalczyk:</b> Perspektywy przystąpienia kolejnych krajów do strefy euro .....	339
<b>Marta Wincewicz-Bosy:</b> Logistyka i eurologistyka jako elementy systemu integracji międzynarodowej w gospodarce światowej .....	353
<b>Łukasz Olipra:</b> Tanie linie lotnicze – nowa „jakość” w przewozach lotniczych w Unii Europejskiej .....	368
<b>Joanna Michalczyk:</b> Przemiany w polskim przemyśle spożywczym po akcesji do Unii Europejskiej .....	387
<b>Franciszek Kapusta:</b> Drobiarstwo mięsne w Polsce i jego powiązania z rynkiem Unii Europejskiej .....	398
<b>Zbigniew Piepiora:</b> Rola Unii Europejskiej w przeciwdziałaniu skutkom katastrof naturalnych .....	412
<b>Marcin Nowik:</b> Wpływ Traktatu Lizbońskiego na kształt współpracy rozwojowej pomiędzy Unią Europejską a krajami AKP .....	423
<b>Andrzej Raszkowski:</b> Program TACIS w państwach postsowieckich .....	436
<b>Nikita Nikiforov, Valery Nikiforov:</b> The main directions of international co-operation in the sphere of higher education .....	446
<b>Nikita Nikiforov:</b> Политические аспекты вхождения стран Балтии в Болонский процесс .....	458
<b>Magdalena Biedziak, Joanna Piotrowicz, Marta Rewera:</b> Erasmus – nowy wymiar studiowania. Realizacja Programu LLP Erasmus na wrocławskich uczelniach w latach 2002-2011 .....	471

## Summaries

<b>Ewa Pancer-Cybulska:</b> Social territorial responsibility in the light of sustainable development concept .....	28
<b>Sebastian Bobowski:</b> Evolution of EU Cohesion Policy in years 2014-2020 .....	40
<b>Mirosława Klamut:</b> New mechanisms of territorial cohesion realization in “National Strategy for Regional Development during the period 2010-2020” .....	56
<b>Grażyna Adamczyk-Łojewska:</b> Problems of economic convergence and divergence on the example of the European Union countries, including Poland .....	76

<b>Urszula Markowska-Przybyła:</b> Integration versus real convergence. Regional convergence in Poland according to classical and alternative methods of research .....	96
<b>Małgorzata Markowska, Danuta Strahl:</b> Dynamic classification of EU regions with regard to innovation characteristics level (regarding INPUT) .....	118
<b>Małgorzata Markowska:</b> Classification of EU regions by the dynamics of innovation characteristics (regarding INPUT) .....	137
<b>Bernadeta Baran:</b> Directions of changes in social policy of the European Union states .....	150
<b>Leszek Cybulski:</b> Accomplishment of the European Union's employment policy in Poland .....	167
<b>Joanna Jakubowska:</b> Polish-German labour market after May 1, 2011 – analysis of the situation, implications and forecasts .....	179
<b>Agata Chlebicka:</b> Crisis of multiculturalism – an overview of labour market's chosen problems on the example of the Netherlands .....	198
<b>Maciej Żmuda:</b> Europe 2020 strategy as a plan of socio-economic growth of the European Union .....	210
<b>Artur Szmaciarski:</b> Energy cooperation of the European Union and the Russian Federation against the background of EU energy policy .....	225
<b>Alicja Lindert-Zyznarska:</b> Financial instruments supporting regional development in the financial perspective 2014-2020 .....	237
<b>Jan Borowiec:</b> Monetary policy in the euro zone and in Poland – a comparative analysis .....	253
<b>Jarosław Czaja:</b> Actions of Polish government enabling the adjustment to volatility of exchange rates .....	271
<b>Agnieszka Tkaczyszyn:</b> New shape of institutional structure of banking supervision in the European Union .....	287
<b>Alina Bartosiewicz:</b> Recapitalisation of financial institutions in the light of the European Union competition law .....	304
<b>Waldemar Piotr Gil:</b> International financial reporting as the European business language .....	324
<b>Magdalena Broszkiewicz:</b> Convergence process of corporate governance regulations on capital markets of the European Union member states .....	337
<b>Wawrzyniec Michalczyk:</b> Perspectives of accession another countries accession to the euro zone – an overview .....	352
<b>Marta Wincewicz-Bosy:</b> Logistics and eurologistics as the elements of the system of international integration in the global economy .....	367
<b>Łukasz Olipra:</b> Low cost airlines – a new “quality” in the air transport in the European Union .....	386
<b>Joanna Michalczyk:</b> Changes in Polish food industry after the accession to the European Union .....	397

---

<b>Franciszek Kapusta:</b> Poultry meat production in Poland and its relation with the European Union market .....	411
<b>Zbigniew Piepióra:</b> The role of the European Union in counteracting the results of natural disasters .....	422
<b>Marcin Nowik:</b> The impact of the Lisbon Treaty on the EU – ACP states development cooperation .....	435
<b>Andrzej Raszkowski:</b> TACIS programme in post-Soviet countries .....	445
<b>Nikita Nikiforov, Valery Nikiforov:</b> Główne determinanty międzynarodowej współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego .....	457
<b>Nikita Nikiforov:</b> Political aspects of joining the Bologna Process by the Baltic states .....	470
<b>Magdalena Biedziak, Joanna Piotrowicz, Marta Rewera:</b> Erasmus – new dimension of studying. Implementation of LLP Erasmus at Wrocław's universities in 2002-2011 .....	489

**Marcin Nowik**

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

---

## **WPLYW TRAKTATU LIZBOŃSKIEGO NA KSZTAŁT WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ POMIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ A KRAJAMI AKP**

---

**Streszczenie:** Polityka rozwojowa WE została zmieniona Traktatem z Maastricht, a nowe podejście stanowiło podstawę dla zawarcia Porozumienia z Kotonu. Kolejną zmianę przyniósł Traktat Lizboński oparty na założeniach Konsensusu Waszyngtońskiego, uwzględniający jednak kwestie społeczne oraz równoważny rozwój. Efektem reformy instytucjonalnej było powołanie Wysokiego Przedstawiciela ds. Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, który wraz z Komisarzem ds. Rozwoju odpowiada za politykę rozwojową UE. Traktat Lizboński budzi obawy o instrumentalizację polityki rozwojowej i marginalizację znaczenia krajów AKP, pozwala jednak mieć nadzieję na większą spójność tej polityki z innymi politykami zagranicznymi UE.

**Słowa kluczowe:** Traktat Lizboński, AKP, współpraca rozwojowa.

### **1. Wstęp**

Wejście w życie Traktatu z Lizbony znacznie zwiększyło kompetencje Unii Europejskiej w dziedzinie polityki zagranicznej. Traktat ten w istotny sposób wpłynął na uwarunkowania prowadzonej przez Unię polityki współpracy rozwojowej, która obok dyplomacji, polityki bezpieczeństwa oraz handlowej stanowi podstawowy obszar relacji zewnętrznych Unii. Współpraca ta zapoczątkowana została już w roku 1957 wraz z podpisaniem Traktatów Rzymskich i kontynuowana jest do chwili obecnej. Tradycyjnie w sposób szczególny w ramach polityki rozwojowej traktowana jest grupa państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP), będąca stroną osobnych umów o partnerstwie handlowym oraz na rzecz rozwoju. Wprowadzone Traktatem z Lizbony zmiany instytucjonalne, jak również zmodyfikowane zapisy traktatowe w sposób istotny wpłynęły na uwarunkowania prowadzenia tej polityki wobec krajów grupy AKP, budząc obawy o jej marginalizację oraz instrumentalizację działań pomocowych.

Celem niniejszego artykułu jest identyfikacja zmian w obszarze współpracy na rzecz rozwoju, które zostały wprowadzone przez Traktat z Lizbony, oraz określenie ich potencjalnego wpływu na kształt relacji pomiędzy krajami grupy AKP a Unią Europejską.

W tym celu w niniejszej pracy przedstawiono proces kształtowania się obecnie istniejących relacji w obszarze współpracy rozwojowej oraz omówiony został aktualny postęp w procesie negocjacji umów o partnerstwie ekonomicznym. Następnie scharakteryzowane zostały zmiany wprowadzone przez Traktat Lizboński w kontekście polityki rozwojowej. Opisane zostały nowe kompetencje instytucji unijnych w tym zakresie oraz przedstawiono istniejące nadzieje i obawy związane z nowo przyjętymi rozwiązaniami w odniesieniu do relacji z krajami AKP.

## **2. Współpraca na rzecz rozwoju od Traktatu Rzymskiego do Konwencji z Lome IV**

Współpraca rozwojowa pomiędzy dzisiejszą Unią Europejską a krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku rozpoczęła się wraz z powstaniem Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej w latach 50. ubiegłego wieku. W ustanawiającym Wspólnotę Traktacie Rzymskim zostały określone cele stowarzyszenia ze Wspólnotą „krajów i terytoriów” mających z nią szczególne więzi historyczne i ekonomiczne. Jako podstawowy cel współpracy wskazano promocję rozwoju społecznego i gospodarczego oraz zacieśnianie więzi ekonomicznych (art. 131) [*Traktat ustanawiający...*].

Również na mocy Traktatów Rzymskich powołany został Europejski Fundusz Rozwoju (European Development Fund – EDF) stanowiący niezależne od budżetu ogólne źródło finansowania projektów rozwojowych, realizowanych we współpracy z uzyskującymi kolejno niepodległość koloniami państw europejskich. Większość środków z pierwszego okresu finansowania EDF (1959-1964) przeznaczona została na rzecz byłych francuskich kolonii afrykańskich i terytoriów zależnych.

Współpraca rozwojowa sformalizowana została w roku 1963 przez podpisaną pomiędzy 18 afrykańskimi krajami a EWG Konwencję z Jaunde. Lata 60. stanowiły okres ogólnie podzielanego optymizmu związanego z szansami na rozwój kolejno uzyskujących niepodległość krajów. Dominujący w dyskursie rozwojowym paradygmat modernizacyjny zakładał możliwość wkroczenia kraju na ścieżkę szybkiego rozwoju przez industrializację, urbanizację oraz implementację nowoczesnych technologii. W tym duchu utrzymane było wsparcie udzielane krajom Afryki przez Wspólnotę. Ze środków EDF finansowano rozległe inwestycje infrastrukturalne oraz transfery technologiczne. Konwencja z Jaunde kładła nacisk na ograniczanie barier we wzajemnym handlu oraz wspieranie inwestycji, stowarzyszonym krajom rozwijającym się zapewniono preferencje celne. Okres obowiązywania konwencji został przedłużony w roku 1969 na kolejnych 5 lat.

Wraz z nadejściem lat 70. zmianie uległa sytuacja ekonomiczna na świecie, zakończył się okres dynamicznego wzrostu, a szoki naftowe i wystąpienie zjawiska stagflacji podało w wątpliwość keynesowski porządek stosowany w praktyce gospodarczej. Sytuacja ta miała istotny wpływ na wzrost gospodarczy krajów rozwijających się. Wysokie ceny ropy naftowej, podnoszące koszt modernizacji, oraz ni-



skie stopy procentowe stanowiły zachętę do zaciągania zadłużenia w międzynarodowych instytucjach finansowych. Z czasem pogorszeniu uległo *terms of trade* krajów rozwijających się, a relatywnie wysokie kursy walut utrudniały rozwój sektora eksportowego. Zmianie uległy również warunki współpracy krajów rozwijających się ze Wspólnotą Europejską. Wraz z przystąpieniem Wielkiej Brytanii do Wspólnoty w 1973 r. istotne stały się kwestie współpracy także z innymi regionami niż francuskie i belgijskie kolonie w Afryce. Wszystko to sprawiło, iż podjęto prace nad nowym, kompleksowym porozumieniem w obszarze handlu oraz współpracy rozwojowej pomiędzy rozszerzoną Wspólnotą a jej byłymi koloniami. Rezultatem tego było podpisanie Konwencji z Lome zawartej na 5 lat (1975-1980), a następnie trzykrotnie przedłużanej, aż do 2000 r. Jako strona konwencji wystąpiła powołana w 1975 r. grupa państw AKP, licząca początkowo 46 krajów. Konwencja ta ukształtowała na 25 lat zasady współpracy gospodarczej oraz rozwojowej pomiędzy krajami AKP a Wspólnotą Europejską. Umowa wprowadzała jednostronne preferencje celne w dostępie do rynków krajów Wspólnoty w zakresie towarów, niepostrzeganych jako „wrażliwe” [Holland 2002, s. 26]. Dodatkowo wprowadzono innowacyjne instrumenty mające na celu równoważenie wpływów budżetowych krajów rozwijających się uzależnionych od eksportu jednorodnych surowców naturalnych SYSMIN i płodów rolnych STABEX. Obszar polityki objętej zakresem porozumienia systematycznie rozszerzano; początkowo było to wsparcie techniczne, wsparcie przedsiębiorczości oraz liberalizacja barier w handlu zagranicznym. Wraz z umową Lome IV objęte zostały dodatkowo zagadnienia polityczne, takie jak promocja dobrego rządzenia, demokracji i praw człowieka oraz ochrona środowiska, równość kobiet i mężczyzn, współpraca kulturalna. Systematycznemu zwiększaniu ulegały środki przeznaczane przez Wspólnotę na rozwój w ramach kolejnych alokacji do EDF. Jednakże wzrost ten był relatywnie niewielki, biorąc pod uwagę rosnące potrzeby oraz liczbę krajów AKP. Również początkowy entuzjazm towarzyszący wprowadzonym przez Konwencje Lome I i II mechanizmom SYSMIN i STABEX ulegał erozji. Alokacje przewidziane na rekompensaty w ramach tych systemów szybko ulegały wyczerpaniu ze względu na stale malejące ceny podstawowych surowców eksportowanych przez kraje AKP. Dodatkowo dystrybucja funduszy cechowała się dużą nierównością, np. w latach 1975-1985 sześciu największych beneficjentów otrzymało 60% wszystkich dostępnych środków. Pomimo podejmowanych przez Wspólnotę działań z obszaru współpracy rozwojowej nie uzyskano w krajach AKP zakładanego wzrostu eksportu czy też dywersyfikacji produkcji przemysłowej oraz rolnej. Wskazywano wręcz, iż polityka Wspólnoty prowadzi do utrwalenia niekorzystnej struktury gospodarki krajów partnerskich. Na zjawisko to zwrócono uwagę już w roku 1980 w Raplocie Focke'a, przedstawionym przed Parlamentem Europejskim, w którym stwierdzono, że „struktura handlu pomiędzy Europejską Wspólnotą Gospodarczą a krajami AKP ujawnia głęboką nierówność (...) struktura ta zmieniła się bardzo niewiele i w większości za-

chowała cechy z okresu kolonialnego”<sup>1</sup>. Liczne kraje rozwijające się pogrążyły się w stagnacji gospodarczej, średnioroczny wzrost gospodarczy w krajach Afryki Subsaharyjskiej w latach 1960-1992 wyniósł 0,4%, podczas gdy w krajach rozwiniętych na okres ten przypadł wzrost w wysokości 2,3%.

Wraz z nastaniem lat 80. zmianie uległ paradygmat stanowiący podstawę światowego systemu pomocy rozwojowej. Jako obowiązujący paradygmat przyjęto założenia neoliberalnego Konsensusu Waszyngtońskiego, którego podstawę stanowiła liberalizacja międzynarodowych przepływów kapitałowych oraz towarowych, dyscyplina fiskalna, prywatyzacja i ograniczenie roli państwa w kierowaniu rozwojem. Również sama Wspólnota Europejska stała się podmiotem zmian, przyspieszeniu uległ proces integracji gospodarczej. W 1986 r. podpisano Jednolity Akt Europejski stanowiący podstawę do utworzenia wspólnego rynku, a w roku 1992 podpisano Traktat z Maastricht, tworząc opartą na trzech filarach Unię Europejską oraz ustanawiając reguły dla przyszłej unii monetarnej. Zmianie uległa również polityka Wspólnoty Europejskiej wobec współpracy rozwojowej z krajami AKP. W Traktacie z Maastricht zapisano nowe cele tej współpracy, jakimi stały się: zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, integracja krajów rozwijających się ze światową gospodarką oraz walka z ubóstwem [*The Maastricht Treaty...* 1992]. Na początku lat 90. punkt ciężkości polityki rozwojowej Unii Europejskiej przeniesiono na Europę Środkową i Wschodnią.

Niektórzy autorzy wskazują na zmianę postrzegania krajów AKP przez Unię, wraz z utworzeniem wspólnego rynku europejskiego, z partnera na konkurenta [McCann, McCloskey 2010, s. 123-124]. Jednakże należy zwrócić uwagę, że relacje stworzone przez porozumienie z Jaunde również nie były w pełni partnerskie. Jak zauważa M. Holland, początkowy okres zdominowany został przez francuską paternalistyczną politykę wobec nowo niepodległych krajów. Istniejące nadzieje na bardziej partnerskie relacje, związane z przystąpieniem Wielkiej Brytanii do porozumienia i podpisaniem nowych porozumień: Lome I i Lome II, także uległy szybkiej erozji. Pomimo ambitnych celów i założeń wpływ konwencji na rzeczywiste relacje handlowe oraz strukturę eksportu krajów AKP pozostał niewielki [Holland 2002, s. 39]. W okresie funkcjonowania konwencji z Lome, tj. w latach 1975-2000, udział krajów AKP w handlu światowym uległ marginalizacji, był to spadek z 3,4 do 1,1%. Również udział krajów AKP w unijnym imporcie zmniejszył się z 6,7 do 2,8%. Co więcej, ponad połowa eksportu krajów AKP w roku 1999 ograniczała się do 9 produktów [*Economic Partnership...* 2003, s. 3].

Szczegółne uprzywilejowanie krajów AKP w stosunku do innych państw rozwijających się na świecie, gwarantowane Konwencją z Lome, stało się przedmiotem krytyki na forum GATT, a następnie WTO, jako naruszenie zasady największego uprzywilejowania.

---

<sup>1</sup> *Focke Report* 1980, s. 40, za [Holland 2002, s. 39].

Wskazane czynniki złożyły się na konieczność rewizji istniejących zasad współpracy gospodarczej i pomocowej Unii z krajami AKP. Zaistniała konieczność dostosowania tych zasad do obowiązującego neoliberalnego paradygmatu w dyskursie rozwojowym oraz do powstałej w latach 90. nowej sytuacji polityczno-gospodarczej na świecie.

### 3. Porozumienie z Kotonu

Negocjacje nad nową umową rozpoczęto już w 1998 r. Podpisana została ona 23 czerwca 2000 r. w Kotonu – stolicy Beninu. Porozumienie zostało zawarte na 20 lat, z możliwością rewizji postanowień co 5 lat. Do umowy przystąpiło 77 krajów z grupy AKP oraz 15 państw Unii Europejskiej. Jako podstawowy cel porozumienia wskazane zostało ograniczenie ubóstwa przy równoczesnym zapewnieniu zrównoważonego rozwoju oraz stopniowej integracji krajów AKP z gospodarką światową [*The Cotonou...* 2000, art. 1]. Porozumienie z Kotonu obejmuje w sposób kompleksowy liczne aspekty związane z wzajemnymi stosunkami państw AKP i krajami Unii Europejskiej. Podzielone one zostały na trzy podstawowe wymiary: polityczny, współpracy rozwojowej oraz współpracy ekonomicznej i handlowej.

W wymiarze współpracy rozwojowej porozumienie stawia sobie za cel redukcję ubóstwa, obejmuje kwestie ekonomiczne, społeczne, w tym rozwój zasobów ludzkich oraz regionalną integrację gospodarczą. Paradygmat rozwoju zaproponowany przez porozumienie w pełni opiera się na neoliberalnych zasadach wypracowanych w ramach Konsensusu Waszyngtońskiego. Zasady te w obszarze współpracy AKP-UE zaczęto wprowadzać już w ramach IV Konwencji z Lome, warunkując wsparcie od wprowadzania przez kraje AKP programów dostosowań strukturalnych. W Porozumieniu z Kotonu postanowienia te zostały znacznie rozszerzone. W artykule 21. wskazuje się na konieczność wsparcia dla prywatyzacji, rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju rynków kapitałowych, instytucji finansowych oraz instytucji otoczenia biznesu, jak również potrzebę budowy potencjału handlowego. Reformom makroekonomicznym oraz strukturalnym poświęcony został artykuł 22., podkreślona została rola sektora prywatnego w rozwoju oraz wskazano, iż współpraca pomiędzy krajami AKP a Unią powinna wspierać stabilizację przez dyscyplinę w polityce fiskalnej oraz monetarnej, redukcję inflacji, liberalizację handlu, integrację regionalną. Należy wszakże zauważyć, że w porozumieniu zwrócono także uwagę na zapewnienie pozytywnego wpływu wdrażanych dostosowań strukturalnych na redukcję ubóstwa oraz dostępność usług socjalnych [*The Cotonou...* 2000, art. 21-22].

W obszarze współpracy ekonomicznej i handlowej Porozumienie z Kotonu zakłada zastąpienie preferencji o charakterze generalnym indywidualnie negocjowanymi umowami o partnerstwie gospodarczym (*Economic Partnership Agreements* – EPAs). Długookresowym celem EPAs jest utworzenie pomiędzy stronami pro-

zumienia strefy wolnego handlu [*Economic Partnership...* 2003, s. 6]. Dodatkowo mają one służyć uproszczeniu procedur i wymagań w obszarze eksportu na rynek unijny, nacisk położono również na ułatwienia w handlu usługami. Jak wskazano w artykule 37. porozumienia: negocjacje EPAs będą miały na celu przede wszystkim ustanowienie perspektywy czasowej dla stopniowego usuwania barier w handlu pomiędzy stronami, w zgodności z odpowiednimi zasadami WTO [*The Cotonou...* 2000, art. 37].

Negocjacje w sprawie EPAs okazały się jednakże dużo trudniejsze, niż pierwotnie zakładano, w planowanym terminie sfinalizowano rozmowy jedynie z krajami regionu Karaibów (Cariforum). Pomimo kilkukrotnego wydłużenia terminu do końca 2010 r. nie podpisane zostały dalsze porozumienia. Zamiast pełnych EPAs zostały dotychczas zawarte tzw. umowy tymczasowe z perspektywą na zawarcie EPAs z krajami regionu Afryki Centralnej, SADC, Afryki Wschodniej i Południowej, regionu Pacyfiku oraz wstępne porozumienia z Ghaną i Wybrzeżem Kości Słoniowej [*EPA Negotiations...*]. Powolne tempo negocjacji związane jest z licznymi zastrzeżeniami, zgłaszanymi pod adresem EPA przez kraje AKP oraz organizacje pozarządowe. Propozycje umów krytykowane są jako zbyt obciążające gospodarkę państw AKP i zmuszające je do pełnego i zbyt szybkiego otwarcia swoich rynków na produkty z UE, co może wiązać się z poważnymi zakłóceniami w funkcjonowaniu rynków wewnętrznych oraz zaburzeniami równowagi fiskalnej. Dodatkowo kraje AKP zarzucają KE wywieranie presji w celu szybkiego zamknięcia negocjacji oraz marginalizację wymiaru rozwojowego EPA. Wiele wskazuje także na to, że treść negocjowanych umów zależy w dużej mierze od zdolności negocjacyjnych poszczególnych państw AKP i ich siły przetargowej w negocjacjach z KE [Wasylew 2008]. Jak zauważa E. Herfkens<sup>2</sup>: „EPA stanowią prawdziwy problem dla biednych krajów (...). Najmniej rozwinięte kraje nie posiadają ani czasu, ani zdolności, aby negocjować twarde porozumienia z Unią” [*Six Reasons...* 2004].

#### 4. Współpraca w świetle Traktatu z Lizbony

Kolejno zawierane w ramach Unii Europejskiej traktaty z Amsterdamu oraz Nicei w swoich zapisach nie odnosiły się do kwestii współpracy rozwojowej, utrzymując w mocy istniejące regulacje i wytyczne krajów członkowskich w stosunku do polityki w obszarze rozwoju, jaką powinna realizować Wspólnota. Zmiany w tym zakresie przyniosło dopiero wejście w życie w grudniu 2009 r. Traktatu z Lizbony. Ten kluczowy dokument reformujący instytucje Wspólnoty w istotny sposób wpływa na funkcjonowanie europejskiej polityki współpracy rozwojowej. Traktat z Lizbony tworzy ramy prawne oraz nowe instytucje, które mają na celu podniesienie znaczenia Unii na światowej arenie politycznej oraz zapewnienie spójności

---

<sup>2</sup> E. Herfkens jest Koordynatorem Sekretarza Generalnego ONZ ds. Kampanii Milenijnej.

pomiędzy poszczególnymi obszarami polityki zagranicznej, które leżą w kompetencji Unii, w tym spójności polityki rozwojowej z innymi politykami.

W myśl Traktatu z Lizbony polityka Unii Europejskiej w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju jest prowadzona zgodnie z zasadami i celami działań zewnętrznych Unii. Cele te zaznaczone zostały w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, który stanowi, że Unia „przyczynia się do pokoju, bezpieczeństwa, trwałego rozwoju Ziemi, do solidarności i wzajemnego szacunku między narodami, do swobodnego i uczciwego handlu, do wyeliminowania ubóstwa oraz do ochrony praw człowieka (...)” [*Traktat o Unii Europejskiej...* 2010, art. 3]. W sposób szczegółowy cele działań zewnętrznych Unii zapisano w art. 21. Podkreśla on potrzebę „wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz środowiskowego krajów rozwijających się, przyjmując za nadrzędny cel likwidację ubóstwa”. Podobnie jak w Traktacie z Maastricht zawarto także neoliberalny paradygmat rozwoju zalecający integrację krajów rozwijających się z gospodarką światową, m.in. przez stopniowe znoszenie ograniczeń w handlu międzynarodowym [*Traktat o Unii Europejskiej...* 2010, art. 21].

W art. 208 powtórzony został podstawowy cel prowadzonej przez Unię współpracy na rzecz rozwoju – „zmniejszenie, a docelowo likwidacja ubóstwa”. Dodatkowo podkreślona została konieczność zachowania spójności polityki rozwojowej z innymi politykami: „Przy realizacji polityk, które mogłyby mieć wpływ na kraje rozwijające się, Unia bierze pod uwagę cele współpracy na rzecz rozwoju” [*Traktat o Unii Europejskiej...* 2010, art. 208]. Jest to istotna zamiana w stosunku do poprzednich zapisów, w których wprost wskazywano na uzupełniający charakter polityki rozwojowej wobec innych polityk wspólnotowych [*The Maastricht Treaty...* 1992, art. 130].

## 5. Wpływ reformy instytucjonalnej na współpracę rozwojową

Najistotniejsze zmiany wynikające z Traktatu Lizbońskiego w obszarze realizacji polityki współpracy rozwojowej z krajami rozwijającymi się, w tym z grupą krajów AKP, stanowią konsekwencję reformy instytucjonalnej Unii Europejskiej. Największe znaczenie dla kształtu obecnej i przyszłej współpracy na rzecz rozwoju ma powołanie urzędu Wysokiego Przedstawiciela Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, będącego jednocześnie wiceprzewodniczącym Komisji Europejskiej. Funkcję tę sprawuje obecnie Brytyjka C. Ashton. Wysoki przedstawiciel przewodniczy Radzie ds. Zagranicznych<sup>3</sup>, która zajmuje się całą zewnętrzną dzia-

---

<sup>3</sup> Funkcja Przewodniczącego Rady ds. Zagranicznych jest związana ze zmianami, jakie Traktat z Lizbony wprowadził w odniesieniu do funkcjonowania Rady Unii Europejskiej. Dotychczasowa Rada ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych została podzielona na dwie odrębne struktury: Radę do Spraw Ogólnych i Radę ds. Zagranicznych. Radzie ds. Zagranicznych przewodniczy Wysoki Przedstawiciel, natomiast spotkania Rady ds. Ogólnych prowadzone są przez Prezydencję, rotacyjnie sprawowaną przez państwa członkowskie, za: [Skrzeczyńska 2010b].

łałnością Unii, tj. wspólną polityką zagraniczną i bezpieczeństwa, wspólną polityką bezpieczeństwa i obrony oraz współpracą rozwojową i handlem zagranicznym. Wysoki Przedstawiciel, obok państw członkowskich, jest podstawowym organem Unii Europejskiej wyznaczonym do prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej, jednakże nie może samodzielnie podejmować decyzji, które pozostają w gestii Rady ds. Zagranicznych. Rada ta podejmuje decyzje jednogłośnie głosami ministrów państw członkowskich. Obowiązki Wysokiego Przedstawiciela to przede wszystkim inicjowanie nowych rozwiązań, wykonywanie decyzji przyjętych przez Radę Europejską oraz Radę UE, prowadzenie dialogu politycznego ze stronami trzecimi oraz wyrażanie stanowiska Unii na forach międzynarodowych. W ramach Komisji Wysoki Przedstawiciel odpowiada za obowiązki Komisji w dziedzinie stosunków zewnętrznych Unii, sprawując funkcję dotychczas wykonywaną przez Komisarza ds. Stosunków Zagranicznych. Poprzez zajmowanie kluczowych stanowisk zarówno w Komisji Europejskiej, jak i Radzie UE Wysoki Przedstawiciel czuwa nad spójnością działań zewnętrznych różnych organów Unii. Łączenie stanowisk ma również na celu zapobieżenie dublowaniu się funkcji i istnieniu równoległych struktur administracyjnych w dziedzinie polityki zagranicznej.

Wysoki Przedstawiciel przy realizacji swoich obowiązków korzysta ze wsparcia zaplecza administracyjnego, które stanowi Europejska Służba Działań Zewnętrznych (EEAS). Jest to autonomiczny organ Unii powołany do życia Traktatem z Lizbony, niezależny od Rady ani od Komisji. Podstawową funkcją Służby jest Wspieranie Wysokiego Przedstawiciela w wykonywaniu jego obowiązków. Służba programuje instrumenty finansowe i zarządza instrumentami finansowymi mającymi kluczowe znaczenie dla realizowanej przez Unię współpracy rozwojowej, są to przede wszystkim: Instrument Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju (DCI), Europejski Fundusz Rozwoju (EDF), Europejski Instrument na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka na Świecie (EIDHR), Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI) [Skrzeczyńska 2010a]. Służba dysponuje szeroką siecią przedstawicielstw w randze ambasad, będących wcześniej delegaturami Komisji Europejskiej oraz przedstawicielstwami przy organizacjach międzynarodowych. Dyrekcje stanowiące strukturę wewnętrzną służby przeniesione zostały na skutek reformy z Rady UE lub Komisji. Co jest szczególnie istotne z punktu widzenia współpracy rozwojowej Unii z krajami grupy AKP, w strukturach służby znajdują się obecnie dyrekcje, pogrupowane geograficznie, zajmujące się krajami AKP, wchodzące uprzednio w skład Dyrekcji Generalnej ds. Rozwoju.

Reforma instytucjonalna objęła również urząd Komisarza ds. Rozwoju, sprawowany obecnie przez Łotysza A. Piebalgsa. Jak już wspomniano, podlegająca mu Dyrekcja Generalna została odchudzona o pionierzy geograficzne zajmujące się krajami AKP, a kwestie programowania pomocy rozwojowej w ramach EDF oraz DCI współdzielone są obecnie przez Komisarza z EEAS. Komisarz wspólnie z Wysokim Przedstawicielem przedstawiają propozycje w zakresie polityki rozwojowej

przed Komisją. Programy tematyczne, dotyczące np. bezpieczeństwa żywnościowego, migracji i in., pozostają w wyłącznej gestii komisarza. W stosunku do istniejących wcześniej rozwiązań zakres obowiązków komisarza rozszerzony został geograficznie. Jest on odpowiedzialny za formułowanie polityki rozwojowej wobec wszystkich krajów partnerskich, nie zaś jedynie wobec krajów AKP oraz krajów i terytoriów zależnych (OCT – Overseas Countries and Territories). W ramach reformy do Dyrekcji Generalnej ds. Rozwoju włączone zostało Biuro Komisji Europejskiej ds. Pomocy Zewnętrznej (EuropeAid Co-operation Office), stanowiące jednostkę wdrożeniową instrumentów polityki pomocowej Unii.

Należy zaznaczyć, że pewien zakres obowiązków z obszaru europejskiej polityki współpracy rozwojowej leży w gestii Dyrekcji Generalnej ds. Rozszerzenia oraz Dyrekcji Generalnej ds. Handlu. Dyrekcje te jednak nie definiują zasad współpracy rozwojowej pomiędzy państwami UE a AKP. Pomimo to DG ds. Handlu, prowadząc wspólną politykę handlową UE, ma decydujący wpływ na rzeczywisty kształt stosunków gospodarczych, w tym przepływów towarowych, pomiędzy UE a krajami AKP. Dlatego też niezwykle istotne jest zachowanie spójności pomiędzy polityką handlową i rozwojową.

Pomocą o charakterze *stricto* rozwojowym nie jest z definicji pomoc humanitarna. W ostatnim czasie można jednak zaobserwować stopniowe zacieranie się granicy pomiędzy tymi formami pomocy. Przedstawiając strukturę instytucjonalną współpracy rozwojowej UE z krajami AKP, należy także wspomnieć o Dyrekcji Generalnej ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności (ECHO). Jest to jednostka podniesiona do rangi Dyrekcji Generalnej w styczniu 2010 r., wcześniej funkcjonująca jako departament przy Komisji Europejskiej. Zadania ECHO obejmują świadczenie pomocy humanitarnej w sytuacjach kryzysowych na całym świecie, szczególnie w stosunku do osób dotkniętych klęskami żywiołowymi oraz konfliktami zbrojnymi. Dużą grupę odbiorców pomocy humanitarnej stanowią uchodźcy i osoby przesiedlone. Budżet ECHO zasilany jest m.in. środkami pochodzącymi z EDF. W roku 2009 54% z ogólnej kwoty pomocy świadczonej przez ECHO (502,5 mln euro) trafiło do krajów z grupy AKP. Wiele z realizowanych projektów ma charakter rozwojowy, jak np. projekty służące tworzeniu miejsc pracy w Zimbabwie [*Sprawozdanie roczne...* 2010].

Instytucją UE, której znaczenie zostało istotnie podniesione na mocy zapisów Traktatu z Lizbony, jest Parlament Europejski. Na mocy tegoż traktatu parlament współdecyduje wraz z Radą UE, przez tzw. zwykłą procedurę prawodawczą, przy uchwalaniu aktów prawnych w obszarach m.in.: rolnictwa, rybołówstwa, energii, bezpieczeństwa i migracji. Są to kluczowe obszary polityki z punktu widzenia kształtowania wzajemnych relacji gospodarczych pomiędzy krajami rozwijającymi się a Unią Europejską. Obecnie jednak PE nie ma bezpośredniego nadzoru nad kształtem polityki współpracy rozwojowej z krajami AKP. Sytuacja ta może ulec zmianie w przypadku włączenia EDF do ogólnego budżetu Unii.

## 6. Obawy i nadzieje związane z funkcjonowaniem polityki rozwojowej w świetle Traktatu z Lizbony

Wdrożenie reformy instytucjonalnej Unii Europejskiej przez Traktat z Lizbony z jednej strony wiąże się z nadziejami na poprawę funkcjonowania europejskiej polityki na rzecz rozwoju, z drugiej strony jednak budzi obawy krajów rozwijających się przed marginalizacją, szczególnie tych przynależących do grupy AKP. Wskazać można zarówno pozytywne, jak i potencjalnie negatywne konsekwencje reformy UE dla funkcjonowania relacji z krajami AKP.

Potencjalny pozytywny wpływ nowo przyjętych rozwiązań instytucjonalnych na politykę współpracy rozwojowej obejmuje:

1. Zwiększenie spójności prowadzonych przez Unię działań zewnętrznych, w tym większą spójność polityki rozwojowej z innymi wewnętrznymi i zewnętrznymi politykami Unii. EEAS stanowi służbę skupiającą ogół polityk zagranicznych Unii, wobec wszystkich partnerów z krajów rozwijających się, bez podziału na kraje AKP i inne kraje rozwijające się.

2. Programowanie środków w ramach funduszy DCI oraz EDF zgodnie z celami polityki rozwojowej. Programowanie oraz alokacja geograficzna wskazanych funduszy znajduje się obecnie w kompetencjach Komisarza ds. Rozwoju, na skutek czego ich alokacja będzie potencjalnie skierowana przede wszystkim na realizację celów polityki rozwojowej, w mniejszym zaś stopniu na realizację celów politycznych lub handlowych.

3. Większą koordynację przy implementacji programów pomocowych Komisji oraz państw członkowskich. Poprzez powołanie w krajach trzecich gęstej sieci delegatur Unii Europejskiej pojawi się możliwość kanalizowania pomocy rozwojowej za pośrednictwem tych placówek, co więcej – będą one miały możliwość koordynacji działań bilateralnych agencji krajów członkowskich.

4. Dodatkowo jako potencjalny pozytywny wpływ wskazuje się zwiększenie uprawnień Parlamentu Europejskiego w kwestiach pośrednio związanych z obszarem współpracy rozwojowej, co przekłada się na większe zaangażowanie Parlamentu Europejskiego w tej dziedzinie [Klavert, Laporte, van Seters 2010, s. 4].

Obawy, które wyrosły wokół nowych rozwiązań, obejmują kwestie, takie jak:

1. Instrumentalizacja pomocy rozwojowej przez EEAS. Współpraca rozwojowa stanowi jeden z wielu instrumentów kształtowania stosunków zewnętrznych Unii. Istnieje zatem uzasadniona obawa, że współpraca ta zostanie podporządkowana realizacji bieżących celów polityki zagranicznej, stanowiąc kartę przetargową Wysokiego Przedstawiciela przy negocjacjach z partnerami z krajów rozwijających się. Na skutek tego główny cel unijnej pomocy rozwojowej, którym jest redukcja ubóstwa, nie będzie realizowany w sposób optymalny.

2. Potencjalne spory kompetencyjne pomiędzy Komisarzem a Wysokim Przedstawicielem. Podział obowiązków nie jest określony w sposób przejrzysty, co może prowadzić do sporów i trudności w wypracowaniu wspólnego stanowiska przed Komisją.



3. Dodatkowo wskazuje się na ryzyko marginalizacji znaczenia DG ds. Rozwoju. Dyrekcja ta została pozbawiona pionów geograficznych i znaczna część zasobów osobowych przekazana została EEAS. Rodzi to obawę o możliwość przyjęcia aktywnej roli dyrekcji w kształtowaniu unijnej polityki rozwojowej, czego przeciwnieństwem byłoby odgrywanie roli podmiotu wdrażającego strategię opracowane przez EEAS [Klavert, Laporte, van Seters 2010, s. 5].

Obawa o marginalizację wzajemnych relacji zgłaszana jest szczególnie w kontekście współpracy rozwojowej pomiędzy UE a krajami AKP. W Traktacie z Lizbony nie pojawia się bezpośrednie odniesienie do krajów AKP. Zapis dotyczący tej grupy krajów wprowadzony został przez Traktat z Maastricht, a jego brak rodzi obawę przed utratą przez kraje AKP specjalnego statusu istniejącego *de facto* od I Konwencji z Jaunde, a formalnie od I Konwencji z Lome w 1975 r. Z drugiej strony na zmianę tę można spojrzeć jak na próbę rewizji wzajemnych stosunków przez oderwanie zagadnień pomocy rozwojowej od tradycji wynikających z historycznych zaszczości.

## 7. Podsumowanie

Współpraca na rzecz rozwoju pomiędzy krajami Unii Europejskiej a grupą krajów rozwijających się Afryki, Karaibów i Pacyfiku przez wiele lat stanowiła podstawowy przedmiot polityki rozwojowej prowadzonej przez Unię. Współpraca ta programowana była zgodnie z aktualnie obowiązującym paradygmatem w dyskursie rozwojowym, przez co cele i zadania, jakie polityka ta realizowała, ulegały ciągłej zmianie. Wprowadzane zamiany miały charakter stopniowego rozwoju, kolejne porozumienia budowane były na bazie wcześniej wypracowanych rozwiązań, które modyfikowano wraz ze zmieniającymi się założeniami odnośnie do polityki rozwojowej. Istotny wpływ na kształt wspólnotowej polityki współpracy rozwojowej miały zmiany gospodarczo-polityczne na świecie, które odcisnęły widoczne piętno na rozwoju ekonomicznym krajów południa, w tym AKP. W szczególny sposób na zmianę sposobu prowadzenia wspólnotowej polityki współpracy rozwojowej wpłynął kryzys zadłużeniowy wywołany szokami naftowymi, którego konsekwencją było odejście od paradygmatu modernizacyjnego na rzecz neoliberalnego. Z kolei upadek dwubiegunowego porządku na świecie zaowocował wprowadzeniem do wspólnotowych programów pomocowych warunków o charakterze politycznym, ekologicznym i społecznym. Przełom lat 90., utworzenie wspólnego rynku, przypadające na okres zawierania IV Konwencji z Lome, postrzegany jest jako odejście od polityki partnerstwa UE z krajami AKP na rzecz konkurencji. Należy jednak zauważyć, że mimo deklarowanych haseł istniejące wcześniej porozumienia nie przyczyniły się do większej sprawiedliwości w handlu i równowagi we wzajemnych przepływach płatniczych. Również nowo przyjęte rozwiązania w postaci Porozumienia z Kotonu oraz towarzyszących umów o partnerstwie ekonomicznym

EPA stanowią przedmiot obaw zarówno krajów rozwijających się, organizacji pozarządowych, jak i części organizacji międzynarodowych.

Rosnąca rola Unii Europejskiej jako politycznego oraz gospodarczego podmiotu na arenie międzynarodowej wpłynęła na konieczność redefiniowania stosunków handlowych oraz polityki współpracy rozwojowej z krajami AKP. Polityka rozwojowa UE realizowana jest obecnie w wymiarze globalnym, a relacje z państwami południowoamerykańskimi czy azjatyckimi stają się nie mniej istotne niż oparte na kolonialnej przeszłości relacje z krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku. Kraje grupy AKP przestają być postrzegane jako obszary specjalne i zaczynają być traktowane na analogicznej płaszczyźnie jak inne kraje rozwijające się, co może zaowocować bardziej partnerskimi stosunkami we wzajemnych relacjach. Rozdzielenie jednostek zajmujących się regionem Afryki, Karaibów i Pacyfiku w ramach EEAS stanowi przykład regionalizacji w podejściu do współpracy rozwojowej Unii. Regiony te są na tyle heterogeniczne, że sztuczne ich łączenie w ramach jednego biura, stosując jako kryterium czynnik historyczny, wydaje się bezzasadne i uniemożliwia stosowanie różniących się podejść w stosunku do specyficznych potrzeb danego regionu. Wcześniejszym przejawem wspomnianej regionalizacji są negocjacje dotyczące EPAs. O ile całościowe Porozumienie z Kotonu wynegocjowane zostało z całą grupą AKP, o tyle w celu zastosowania zindywidualizowanego podejścia negocjacje dotyczące szczegółowych porozumień gospodarczych wymagają rozmów na poziomie ugrupowań regionalnych. Należy się spodziewać, że dopóki będzie istnieć EDF jako osobny pozabudżetowy fundusz dedykowany do finansowania polityki współpracy rozwojowej z krajami AKP, istnienie tej grupy będzie uzasadnione. Jeśli jednak, począwszy od 2014 r., fundusz ten zostałby włączony do budżetu ogólnego UE, może to zakończyć istniejącą od 1975 r. współpracę rozwojową UE z grupą AKP. Współpraca ta wygasłaby w roku 2020 wraz z Porozumieniem z Kotonu.

Wejście w życie Traktatu Lizbońskiego z jednej strony budzi obawy o instrumentalizację i marginalizację polityki rozwojowej, z drugiej natomiast pozwala mieć nadzieję na większą spójność tej polityki z innymi zagranicznymi rodzajami polityki Unii Europejskiej. Z punktu widzenia współpracy z krajami AKP Traktat Lizboński jest istotny, gdyż będzie określał ramy dla wzajemnych relacji po roku 2020, bez względu na to, czy grupa ta będzie funkcjonować w takim kształcie, w jakim funkcjonuje obecnie.

## Literatura

- Economic Partnership Agreements, Start of Negotiations, Komisja Europejska, Bruksela 2003.  
*EPA Negotiations: Where do We Stand?*, <http://www.acp-eu-trade.org/index.php?loc=epa/agreements.php>.  
Holland M., *The European Union and the Third World*, Basingstoke, Palgrave 2002.

- Klavert H., Laporte G., Seters J. van, *The Post-Lisbon Landscape: Development at a Crossroads*, ECDPM, Maastricht 2010, <http://eudevdays.eu/documents/EDD-Post%20Lisbon%20Landscape%20Note%20FINAL.pdf>.
- McCann G., McCloskey S., *Lokalnie – globalnie. Kluczowe zagadnienia studiów nad rozwojem*, PAH, Warszawa 2010.
- Six Reasons to Oppose EPAs in their Current Form*, 2004, <http://www.cafod.org.uk/var/storage/original/application/php55ua3C.pdf>.
- Skrzeczyńska J., *Europejska Służba Działań Zewnętrznych*, 2010a, [http://uniaeuropejska.org/unia/index.php?option=com\\_content&view=article&id=219&catid=97&Itemid=1](http://uniaeuropejska.org/unia/index.php?option=com_content&view=article&id=219&catid=97&Itemid=1).
- Skrzeczyńska J., *Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa*, 2010b, [http://uniaeuropejska.org/unia/index.php?option=com\\_content&view=article&id=236&catid=97&Itemid=1](http://uniaeuropejska.org/unia/index.php?option=com_content&view=article&id=236&catid=97&Itemid=1).
- Sprawozdanie roczne dotyczące polityki w zakresie pomocy humanitarnej i jej realizacji w 2009 r.*, Komisja Europejska, Bruksela 2010, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0138:FIN:PL:HTML>.
- The Cotonou Agreement*, Cotonou 2000, <http://www.acpsec.org/en/conventions/cotonou/accord1.htm>.
- The Maastricht Treaty: Provisions Amending the Treaty Establishing the European Economic Community with a View to Establishing the European Community, Maastricht 1992, [http://europa.eu/legislation\\_summaries/institutional\\_affairs/treaties/treaties\\_eec\\_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_en.htm).
- Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej/Traktat Lizboński wersja skonsolidowana/*, Luksemburg 2010, <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=pl>.
- Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą*, Rzym 1957, <http://eur-lex.europa.eu/pl/treaties/index.htm>.
- Wasylew E., *Partnerskie porozumienia handlowe (EPAs) pomiędzy Unią Europejską a państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP)*, PAH, 2008, <http://ubostwo.pl/ubostwo,epas.html>.

## THE IMPACT OF THE LISBON TREATY ON THE EU – ACP STATES DEVELOPMENT COOPERATION

**Summary:** European development cooperation policy was introduced by the Rome Treaty and the establishment of European Development Fund. Economic relations with African, Caribbean and Pacific states were defined by Yaounde and Lome Convention, which were conditioned by modernisation stance. Debt crisis and economic downturn in the 1970s resulted in the adoption of neoliberal stance. EC development policy was changed due to the Treaty of Maastricht and the new approach was implemented with the Cotonou Agreement. Further changes were introduced by the Lisbon Treaty, based on Washington Consensus guidelines, although taking also into account social impact and sustainable growth. Due to the institutional reform the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy was appointed, who along with the Commissioner for Development is responsible for EU development policy. The Lisbon Treaty raises concerns for the instrumentalisation of development policy and marginalisation of the ACP group. On the other hand it allows to hope that policy is going to be more coherent.

**Keywords:** Lisbon Treaty, ACP, development cooperation.